Sisäministeriö
Inrikesministeriet

HE 29/2019 Hallituksen esitys eduskunnalle TAE 2020, PL 26 Sisäministeriön hallinnonala
VNS 2/2019 VN:n selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2023.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, hallinto- ja turvallisuusjaosto 9.10.2019 klo 9.00
Talous- ja suunnittelujohtaja Kati Korpi

Hallitus panostaa vuoden 2020 talousarviossa sisäiseen turvallisuuteen ja maahanmuuttoon

Hallitus esittää vuoden 2020 talousarviossa sisäministeriön pääluokkaan yhteensä 1,519 mrd. euroa, mikä on n. 22,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman tavoitteena on turvallinen oikeusvaltio Suomi, turvallisuuden tunteen vahvistuminen ja turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Sisäministeriön hallinnonalan määrärahoilla toteutetaan hallitusohjelman tavoitteita ja huolehditaan viranomaisten ydintoiminnoista ja tarvittavasta suorituskyvystä.

Hallinnonalan määrärahoista poliisitoimen osuus on 53,7 %, rajavartiolaitoksen 17,6 %, maahanmuuton 13,5 %, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan 4,9 % ja hallinnon (sisältäen EUSA-rahastot ja arvonlisäverot) 10,3 %.

Poliisimiesten määrä nostetaan hallitusohjelman mukaiselle 7 500 poliisimiehen tasolle vuoden 2023 loppuun mennessä

Poliisitoimeen esitetään yhteensä 816 milj. euroa, mikä on 2,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Vuonna 2020 käynnistetään hallitusohjelman mukainen poliisimiesten henkilötyövuosimäärän nostaminen 7 500 henkilötyövuoden tasolle, mihin esitetään talousarviossa määrärahaa 7,5 milj. euroa. Kehyskaudella vuosittainen määräraha poliisimiesmäärän nostamiseksi tavoitetasolle kasvaa asteittain 18 milj. euroon vuonna 2023.

Poliisimiesten määrän lisäämiseksi ei ole tarpeen lisätä poliisikoulutettavien määrää, vaan se pidetään nykyisellä 400 aloittavan opiskelijan vuosittaisella sisäänottotasolla.

Poliisimiesten määrän lisäämisen arvioidaan vaikuttavan myönteisesti poliisitoiminnan tuloksiin ja yhteiskunnan turvallisuustilanteeseen hallituskauden loppuun mennessä. Poliisin toimintavalmiusaika paranee jonkin verran ja yhä suurempi osa kansalaisista saa kiireellisen avun nopeammin kuin ennen. Poliisipartioiden toimintaa voidaan kohdentaa erityisesti niille alueille, joissa palvelutaso on tällä hetkellä heikoin. Liikennevalvontaa lisätään ja sillä pyritään vaikuttamaan liikenneturvallisuuteen. Myös poliisin ennalta estävää toimintaa vahvistetaan. Tällä puututaan mm. syrjäytymiskehitykseen ja siitä aiheutuviin ongelmiin.

Poliisi pyrkii tietoverkkorikostutkintaa vahvistamalla puuttumaan tehokkaammin verkossa tapahtuvaan ja erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan rikollisuuteen.

Poliisitoimen osalta jää seuraavien vuosien tae- ja jts-päätöksissä ratkaistavaksi toimitilakustannusten merkittävät nousupaineet, toiminnallisen ICT-korjausvelan kasvaminen sekä ydintoiminnan tason turvaaminen.

Suojelupoliisin siviilitiedustelutoiminnan ohjauksen ja Suojelupoliisin laillisuusvalvonnan vahvistaminen

Hallitus esittää vuoden 2020 talousarvioon 380 000 euron määrärahaa, sekä vuosien 2021 ja 2022 määrärahakehyksiin 190 000 euroa siviilitiedustelutoiminnan ohjauksen ja Suojelupoliisin laillisuusvalvonnan vahvistamiseen. Siviilitiedusteluun liittyy sen luonteesta johtuen tavanomaista tiiviimmän ohjauksen ja valvonnan tarve toiminnan asianmukaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi.

Hallitus vahvistaa rajaturvallisuutta ja turvaa Suomen kansainvälisten velvoitteiden toimeenpanon

Rajavartiolaitokselle esitetään vuoden 2020 talousarviossa määrärahaa yhteensä 267,84 milj. euroa, mikä on 24,14 milj. enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) alaisuuteen perustetaan vuodesta 2021 alkaen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvät joukot. Jäsenmailla on velvollisuus asettaa henkilöstö Frontexin käyttöön. Kukin jäsenmaa maksaa Frontexin käyttöön asettamansa henkilöstön koulutus-, palkkaus-, varustamis- ja pysyvät ylläpitokustannukset. Suomen velvoitteiden toimeenpanemiseksi esitetään 790 000 euron määrärahaa vuodelle 2020. Kehyskaudella Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvien joukkojen menoihin varataan vuosittain reilut 4 milj. euroa. Määräraha nousee kehyskaudella vuoden 2021 4,27 milj. eurosta 4,78 milj. euroon vuonna 2023.

Vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 15 milj. euroa rajavartiolaitoksen maa- ja merirajan teknisten valvontajärjestelmien korvausinvestointeihin. Uudistamalla nykyiset tekniset valvontajärjestelmät vähennetään tarvetta korvata vanhentuvaa tekniikkaa lisähenkilöstöllä.

Rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseen hallitus esittää vuoden 2020 talousarvioon 1,3 milj. euroa ja vuoden 2021 määrärahakehykseen 2,3 milj. euroa nostaen määrärahatason kehyskauden lopussa vuonna 2023 4,3 milj. euroon.

Rajavartiolaitoksen osalta jää seuraavien vuosien päätöksissä ratkaistavaksi toimitilakustannusten merkittävät nousupaineet sekä suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseksi tarvittava resurssitason nosto. Myös keskeisistä korvausinvestoinneista myöhemmin päätettäväksi jäivät maa- ja merirajojen valvontajärjestelmän uudistamisen

loppurahoitus, valvontalentokoneiden suorituskyvyn korvaaminen sekä kahden ulkovartiolaivan korvaamisen suunnittelun käynnistäminen.

Hätäkeskuspäivystäjien määrä turvataan lisäämällä määrärahaa päivystäjien palkkaukseen ja koulutukseen

Pelastustoimen ja Hätäkeskuslaitoksen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 74,3 milj. euroa, mikä on 4,14 milj. enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Hätäkeskusten päivystyshenkilöstön vaje heijastuu kansalaisen avun saannin nopeuteen, mutta myös päivystyshenkilöstön työssä jaksamiseen. Hätäkeskuspäivystäjäresurssien turvaamiseen hallitus esittää vuoden 2020 talousarvioon 1 milj. euron määrärahaa edelliseen kehyspäätöksen sisältyneen 1,75 milj. euron lisäksi.

Hallitus jatkaa hätäkeskuspäivystäjäresurssien turvaamista kehyskaudella osoittamalla siihen 1,5 milj. euroa vuodelle 2021 ja lisäämällä sen jälkeen rahoitusta asteittain 2,5 miljoonaan euroon kehyskauden lopussa vuonna 2023.

Pelastustoimen ja Hätäkeskuslaitoksen osalta jää seuraavien vuosien päätöksissä ratkaistavaksi hätäkeskustietojärjestelmän kehittäminen ja ylläpito sekä Pelastusopiston toiminnan tason turvaaminen.

Maahanmuuttohallinnon päätöksentekoresurssit turvataan

Maahanmuuttoon esitetään yhteensä 204,89 milj. euroa, mikä on 11,72 milj. enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Maahanmuuttoviraston päätöksentekoresurssien turvaamiseksi hallitus esittää 10 milj. euroa vuoden 2020 talousarvioon ja vuoden 2021 määrärahakehykseen. Määrärahalla hallitus ehkäisee uusien, vireille tulevien asioiden käsittelyaikojen pidentymistä.

Pääasiassa turvapaikkakriisin aikana tulleiden turvapaikkahakemusten käsittelemiseksi hallituksen esityksessä on varattu 3 milj. euroa vuosille 2020 ja 2021 määräaikaisen lisäresurssin (50 henkilötyövuotta) palkkaamiseksi.

Turvapaikkahakemusten käsittelyyn säädetty kuuden kuukauden enimmäiskäsittelyaika koskee kaikkia 20.7.2018 jälkeen vireille tulleita hakemuksia. Uudet hakemukset priorisoidaan käsittelyssä vanhojen edelle, jotta pystytään noudattamaan lakisääteistä enimmäiskäsittelyaikaa. Käsittelyaikojen pituudella on suora vaikutus vastaanottomenojen määrään, joten hallituksen kohdentamat lisäresurssit päätösten tekemiseksi ja käsittelyaikojen kohtuullistamiseksi ovat paitsi inhimillisesti, myös taloudellisesti perusteltu ratkaisu.

Maahanmuuttoviraston päätöksentekoresurssien pysyvä taso jäi myöhemmin ratkaistavaksi.

Kiintiöpakolaisten määrää nostetaan sadalla pakolaisella vuonna 2020

Talousarvioesityksessä on lisäksi huomioitu pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukainen kiintiöpakolaisten määrän nosto nykyisestä 750 tasosta 850 kiintiöpakolaisen tasolle vuonna 2020 ja sen vaatima päätöksentekoresurssi kansainvälisen suojelun oleskelulupapäätösten tekemiseksi sekä kiintiöpakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset, yhteensä 220 000 euroa. Tämä määräraha sisältyy myös vuosien 2021-2023 kehyksiin.

Julkisen talouden suunnitelma (JTS 2021-2023)

Sisäministeriön hallinnonalan määrärahat laskevat kehyskaudella vuoden 2020 talousarvioesityksen tasosta. Ensimmäisenä kehysvuonna määrärahaa on noin 40 milj. euroa vähemmän kuin sisäministeriön pääluokan vuoden 2020 talousarvioesityksessä.

Merkittävimmät määrärahalisäykset kohdistuvat poliisitoimeen poliisimiesten määrän nostamiseen 7 500 HTV:n tasolle (vuoden 2023 tasossa 18 milj. euroa), Rajavartiolaitokselle rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseen (vuoden 2023 tasossa 4,3 milj. euroa), Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyviin joukkoihin (vuoden 2023 tasossa 4,78 milj. euroa), sekä maahanmuuttohallintoon, mihin hallitus kohdentaa vuodelle 2021 yhteensä 13 milj. euroa päätöksentekoresurssien turvaamiseen ja turvapaikkahakemusten ruuhkanpurkuun. Tästä 3 milj. euroa on kertaluonteisia tulevaisuusinvestointeja.

Hätäkeskuspäivystäjäresurssien turvaamiseen osoitetaan kehyskaudella lisärahoitusta asteittain vuoden 2021 1,5 milj. eurosta kehyskauden lopun vuoden 2023 2,5 milj. euroon.

Siviilitiedustelutoiminnan ohjausta ja Suojelupoliisin laillisuusvalvontaa vahvistetaan lisäämällä sisäministeriön toimintamenoihin vuosille 2021 ja 2022 0,190 milj. euroa.

Kiintiöpakolaisten määrä nostetaan v. 2020 vähintään 850 pakolaisen tasolle. Tämän jälkeen kiintiöpakolaisten määrä arvioidaan vuosittain välille 850–1 050 ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden määrä.

Kehyskaudelle on varattu määrärahaa 850 pakolaisen vastaanottoa vastaavasti 0,220 milj. euroa / vuosi. Turvapaikkahakemukset käsitellään ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja oikeusturvan takaavassa menettelyssä tavoitteena kuuden kuukauden käsittelyaika. Vapaaehtoisen paluun järjestelmää kehitetään ensisijaisena vaihtoehtona turvata kielteisen päätöksen saaneiden maasta poistuminen kestävää paluuta tukien. Palautussopimukset pyritään tekemään kaikkien keskeisten kolmansien maiden kanssa, joiden kansalaisia Suomi voi palauttaa turvallisesti.

Kipupisteet

Hallinnonalalla on huomattavia toimitiloihin ja ICT-järjestelmiin liittyviä haasteita. Sisäministeriön hallinnonalan virastojen toimitilojen huomattaviin ja laaja-alaisiin sisäilmaongelmiin ja kiinteistöjen peruskorjauksista aiheutuviin Senaatin vuokrankorotuksiin ei ole myönnetty tarvittavaa rahoitusta. Olisi erittäin tärkeää, että valtion työnantajavelvoitteisiin kuuluva terveellisistä ja asianmukaisista työtiloista huolehtiminen huomioitaisiin valtiontaloudessa kokonaisuutena, jotta tilanteeseen saataisiin kestävä ratkaisu.

Sisäministeriön hallinnonalan ICT-kehittämisen ja ylläpidon menot ovat toinen merkittävä kokonaisuus, joka aiheuttaa hallinnonalle huomattavia lisämenoja. Valtorin asiakkaille kohdistettavien maksujen ennakoimattomuus on tästä yksi esimerkki. Valtorin valvonta- ja tilannekuvapalvelusta perittävää palvelumaksua korotettiin 3,5 prosentista 7,9 prosenttiin palvelusopimuksen arvosta 1.7.2019 alkaen. Vuoden 2020 talousarviossa korotuksen vaikutus tulee olemaan 1,2 milj. euroa. Valtorilta ostettava valvonta- ja tilannekuvapalvelu on pakollinen turvallisuusverkon käyttäjille osana turvallisuusverkon tietoturvallisuuden hallintaa.

Sisäministeriön hallinnonala on hyvin henkilöstöpainotteinen. Vaikka määrärahalisäyksiä on jo tehtykin sekä edellisten että nykyisen hallituksen päätöksillä, edellisten hallitusten tekemät säästötoimenpiteet aiheuttavat tilanteen, jossa useampikin virasto joutuu sopeuttamaan toimintaansa ja henkilömääräänsä alenevaan kehystasoon.